

УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ У КОНТЕКСТІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

THE NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF THE ENERGY EFFICIENT MODEL OF ECONOMY OF THE COUNTRY

У роботі обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки країни. Поглиблено чинні підходи до державного управління та регулювання енергоефективності й енергозбереження в господарстві країни з погляду євроінтеграційних процесів і відповідності європейським стандартам в аспекті ефективного використання енергоресурсів. Доведено, що успіх реалізації енергозберігаючої політики в Україні залежить від ключових складників енергозбереження, а саме: розвитку інституціональних засад енергозбереження, вдосконалення законодавчої бази у сфері енергозбереження з огляду на європейські норми та вимоги, формування світоглядного розуміння економічної, енергетичної та соціальної значущості енергозбереження. Розвинуто методологічні підходи до управління інноваційно-інвестиційною діяльністю компаній енергетичної інфраструктури на засадах бенчмаркінгу. Обґрунтовано доцільність розгляду енергоефективності як інноваційного ресурсу розвитку національної економіки, плацдарму для поліпшення суспільного блага.

Ключові слова: енергоефективність, національна економіка, енергетична політика, соціально-економічний розвиток, бенчмаркінг.

В работе обоснованы теоретико-методологические основы формирования энер-

гоэффективной модели развития национальной экономики страны. Углублены действующие подходы к государственному управлению и регулированию энергоэффективности и энергосбережения в хозяйстве страны с точки зрения евроинтеграционных процессов и соответствия европейским стандартам в аспекте эффективного использования энергоресурсов. Доказано, что успех реализации энергосберегающей политики в Украине зависит от ключевых составляющих энергосбережения, а именно: развития институциональных основ энергосбережения, совершенствования законодательной базы в сфере энергосбережения с учетом европейских норм требований, формирования мировоззренческого понимания экономической, энергетической и социальной значимости энергосбережения. Раскрыты методологические подходы к управлению инновационно-инвестиционной деятельностью компаний энергетической инфраструктуры на основе бенчмаркинга. Обоснована целесообразность рассмотрения энергоэффективности как инновационного ресурса развития национальной экономики, плацдарма для улучшения общественного блага.

Ключевые слова: энергоэффективность, национальная экономика, энергетическая политика, социально-экономическое развитие, бенчмаркинг.

УДК 330.34.01(477):005.5:620.9 (043)

Самойленко І.О.

д.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії
Харківський національний
аерокосмічний університет
імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Theoretical and methodological principles of development of the national economy energy-effective model formation of the country are substantiated. It generalizes and specifies basic principles of the public policy in the area of energy conservation. Deepened effective approaches to public administration and energy efficiency and energy saving in the economy of the country in terms of European integration processes and compliance with European standards in the aspect of efficient use of energy resources. It is suggested to define a system of benchmarking for energetic companies as set of organizational, technological, normative-legal and methodological elements, which form regular informative-analytical base for making managerial decisions with purpose of increasing of business processes efficiency. It is proved that the energy saving policy implementation success in Ukraine depends on the key energy saving components, namely: development of institutional principles of energy saving, improvement of the legislative framework in the field of energy saving in view of European norms and requirements, formation of a world-view understanding of economical, energy and social significance of energy saving. The methodological approaches to management of innovative and investment activity of energy infrastructure companies based on benchmarking are developed that makes it possible to increase the efficiency of business processes of power companies to the level of international analogue companies. It has been empirically proved that the results of using benchmarking are equally useful for a state that, in the present, both through direct injections and indirectly through tariff regulation, finances the development of domestic energy and is interested in the most effective spending of funds. The energy efficiency is stressed to be a strong resource of the innovative and technological development, an indicator of approach to "the level of sustainable development", a criterion of functioning of the State's economic model, a factor of coordinated interaction between all economic agents, an important component of increasing living standards of the people.

Key words: energy effectiveness, national economy, energy policy, socio-economic development benchmarking.

Постановка проблеми. Задекларована пріоритетність України на подальшу інтеграцію у світове співтовариство, спрямованість на децентралізацію управління зумовлюють потребу у формуванні інноваційної моделі розвитку, установити яку дають змогу структурні перетворення економіки країни та її регіонів, інноваційні зрушення у виробничій і соціальній сферах, супроводжувані підвищенням енергоефективності функціонування національної економіки в різних сферах господарювання. Сьогодні у світі не існує універсальної моделі енергоефективного розвитку. Кожна держава має власне бачення

енергоефективного розвитку національної економіки, що визначає сутність і специфіку як самої моделі енергоефективності, так і механізмів, застосовуваних для її забезпечення. Указані відмінності впливають із набутого країнами досвіду у сфері державного регулювання соціально-економічних процесів, зі стану та перспектив розвитку національної економіки і завдання національної безпеки.

Зазначене слугує на користь дослідження даної проблематики та зумовлюється тим, що підвищення енергетичної ефективності національної економіки країни посідає вагомe місце у системі

економічних відносин, опосередковано позначаючись на якості життя й добробуті населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам функціонування енергетичних ринків, удосконаленню механізмів державного та регіонального управління й адміністрування у сфері енергоефективності та енергозбереження присвячено велику кількість фахових робіт, зокрема А. Шевцова, М. Земляного, В. Вербинського [1] та ін. Соціально-економічні засади енергоефективності національної економіки відбито в працях [2; 3]. Незважаючи на наявність широкого спектра різноспрямованих досліджень, окремі напрями вказаної сфери потребують пильної уваги з боку науковців. Ідеться, серед іншого, про теоретичні, методологічні й прикладні аспекти управління національним господарством у контексті енергоефективної моделі економіки країни. Актуальність і важливість цих питань для енергоефективного розвитку національної економіки зумовили вибір теми, визначили мету й основні завдання роботи.

Постановка завдання. Мета статті – обґрунтувати методологічні засади управління національним господарством в умовах подальшої інтеграції у світове співтовариство та формування енергоефективної моделі економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Висока енергоємність економіки, нераціональне споживання енергоресурсів, збройний конфлікт на сході країни, значна імпортна залежність від енергетичних ресурсів, незадовільний стан інфраструктурного забезпечення, обмежена платоспроможність населення – усе це зумовлює піднесення питання енергоефективності на перші пункти порядку денного виживання та відновлення української економіки. В іншому разі економічне зростання стримуватиметься високими цінами та зниженням доступності енергетичних ресурсів, що призведе до погіршення реалізації енергетичної політики країни, базисом якої є конкурентоспроможність, сталий розвиток і безпека енергопостачання.

Україна прагне до побудови енергоефективної моделі економіки, реалізація якої має супроводжуватися піднесенням її конкурентоспроможності, інноваційності та забезпечити перехід до сталого розвитку. У системі глобальних координат у 2017–2018 рр. Україна за індексом глобальної конкурентоспроможності (рис. 1) займала 81-е місце (2017 р.: ВВП – \$126,39 млрд.; ВВП на душу населення – \$2 656; ВВП (ПКС) на душу населення – \$8 754 [4;5]); за Глобальним індексом інновацій у 2017 р. – 50-е місце (рис. 2), у 2018 р. – 43-є місце в рейтингу найбільш інноваційних країн світу. «Найвищі показники інноваційності Україна демонструє в освіті й науці (43-є місце в рейтингу) та бізнесі (46-є місце). Водночас інституції та інфраструктура залишаються найменш інноваційними (відповідно 107-е та 89-е місця в рейтингу)» [6]. Якщо ввести поправку на паритет купівельної спроможності, то Україна споживає приблизно у 3,2 рази більше енергії на одиницю ВВП, ніж у середньому по ОЕСР [7]. За даними Enerdata. Global Energy Statistical Yearbook 2016 «Інтенсивність використання енергії на одиницю ВВП за постійного паритету купівельної спроможності», показник інтенсивності споживання енергії у розрахунку на одиницю ВВП в Україні перевищує рівень: Великобританії – у 4,8 рази; Туреччини – у 3,8 рази; Польщі – у 3 рази; Білорусі – в 1,8 рази; середнє значення для Європейського Союзу – у 3,8 рази; середнє значення для світу – у 2 рази. Особливості енергоефективної моделі розвитку економіки України та її зміну з 2011 р. до 2017 р. характеризують дані табл. 1, 2.

Такі дані свідчать про низьку здатність існуючої національної системи управління економікою і потребують урахувати наявні передумови й чинники формування енергоефективної моделі розвитку, швидко реагувати на зміни світових і національних тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку та змін на енергетичному ринку. Саме тому піднесення рівня енергоефективності розгля-

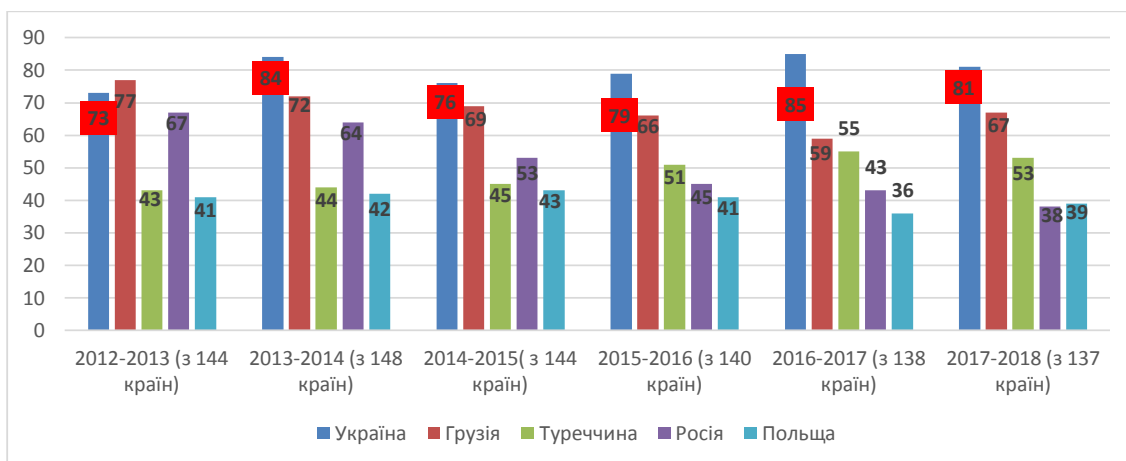

Рис. 1. Позиція України за індексом глобальної конкурентоспроможності

дається як реальний ресурс подолання кризових явищ, стабілізації й подальшого зростання економіки України на інноваційній основі.

Специфіка формування енергоефективної моделі української економіки пов'язана з поглибленням євроінтеграційних процесів, необхід-

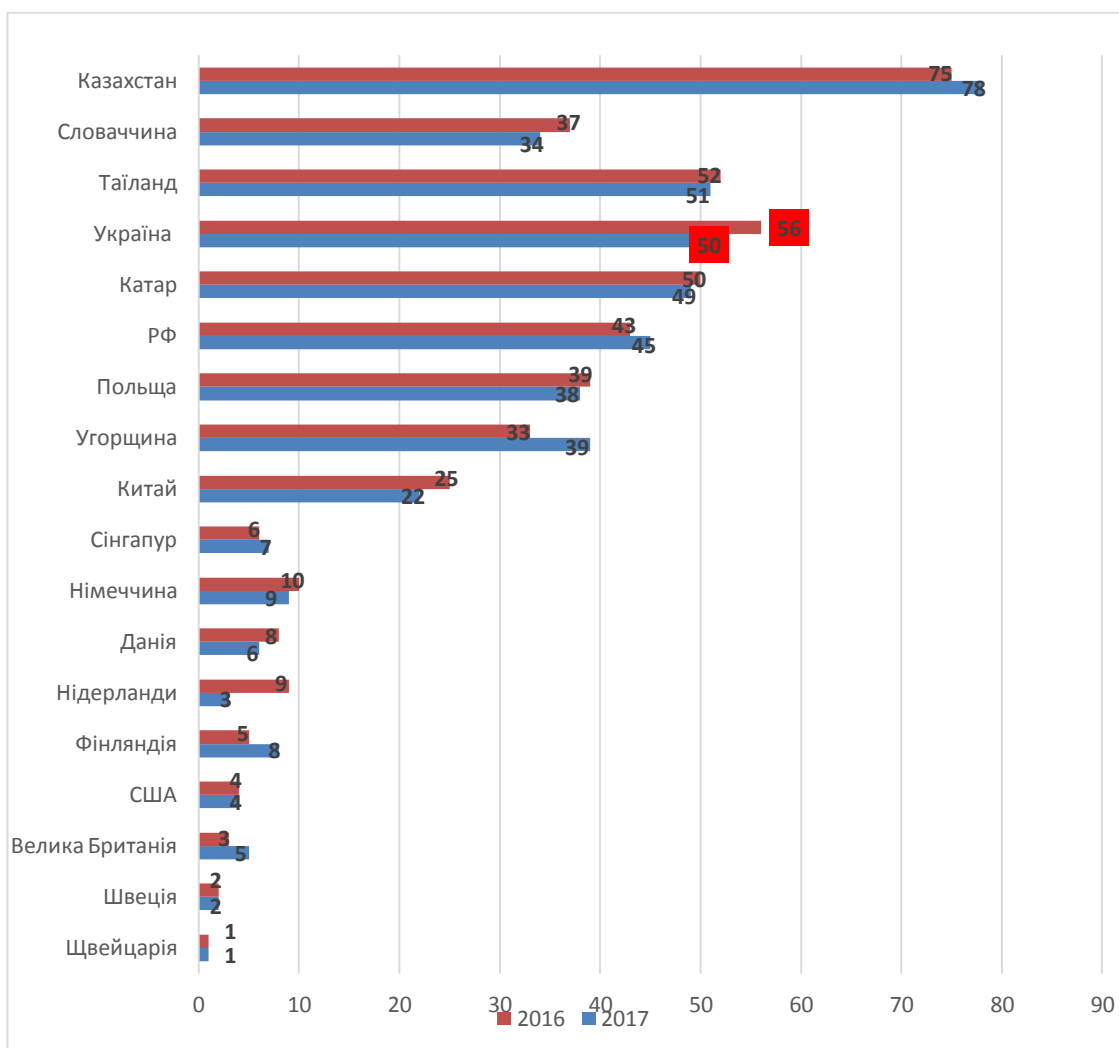

Рис. 2. Позиції України за глобальним індексом інновацій

Таблиця 1

Енергоемність ВВП України у 2011–2017 рр.¹

Показники	Одиниці виміру	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ВВП у ПКС у постійних цінах 2011 р.	млрд. міжнародних доларів	378,5	379,4	379,3	354,5	319,8	327,2	335,4
Кінцеве енергоспоживання	тис. т н.е.	75852	73107	69557	61460	50831	51645	50086
Енергоемність	т н.е./ тис. міжнародних доларів	0,2	0,192	0,183	0,173	0,159	0,158	0,149
Загальне постачання первинної енергії	тис. т н.е.	126438	122488	115940	105683	90090	91658	89625
Енергоемність	т н.е. / тис. міжнародних доларів	0,334	0,322	0,305	0,298	0,282	0,280	0,267

¹ 2014–2017 рр. без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Кінцеве енергоспоживання за 2011–2017 рр.¹

Показники	Одиниці виміру	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Загальне кінцеве енергоспоживання	тис. т н.е.	75852	73107	69557	61460	50831	51645	50086
<i>із нього</i>								
<i>Промисловість</i>	тис. т н.е.	26253	24845	21864	20570	16409	14955	15103
<i>у % до підсумку</i>	%	34,6%	34,0%	31,4%	33,5%	32,3%	29,0%	30,2%
<i>Транспорт</i>	тис. т н.е.	12611	11448	11280	10327	8750	9165	9768
<i>у % до підсумку</i>	%	16,6%	15,7%	16,2%	16,8%	17,2%	17,7%	19,5%
<i>Домашні господарства</i>	тис. т н.е.	23604	23466	23495	20384	16554	17586	16435
<i>у % до підсумку</i>	%	31,1%	32,1%	33,8%	33,2%	32,6%	34,1%	32,8%
<i>Сектор послуг</i>	тис. т н.е.	4802	5037	5745	4663	3838	4856	4396
<i>у % до підсумку</i>	%	6,3%	6,9%	8,3%	7,6%	7,6%	9,4%	8,8%
<i>Сільське, лісове та рибне господарство</i>	тис. т н.е.	2246	2195	2242	2016	1961	2142	1870
<i>у % до підсумку</i>	%	3,0%	3,0%	3,2%	3,3%	3,9%	4,1%	3,7%
<i>Інші види діяльності</i>	тис. т н.е.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,0	0
<i>у % до підсумку</i>	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
<i>Неенергетичне використання енергії</i>	тис. т н.е.	6008	6116	4932	3500	3318	2910	2515
<i>у % до підсумку</i>	%	7,9%	8,4%	7,1%	5,7%	6,5%	5,6%	5,0%

¹ 2014–2017 рр. без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

ністю узгодити окремі положення європейського й українського законодавств у цій сфері, потребою в адаптації національної економіки до ринкових цін на енергоносії та запровадженні механізмів досягнення високого рівня енергоефективності економіки країни в межах реалізації пріоритетних напрямів державної економічної політики.

Становлення найпрогресивнішої енергоефективної моделі потребує створення досконалої системи управління енергоефективністю національної економіки на різних рівнях управління (національному, регіональному, міському і рівні суб'єктів господарювання) шляхом стратегічного управління на засадах сценарного моделювання ринків; забезпечення інноваційними науково-технічними засобами та кадровим арсеналом, який спроможний працювати за новими моделями функціонування енергетичних ринків; упровадження ресурсного менеджменту в управлінні видобувною галуззю; шляхом нової парадигми державної галузевої політики заснованої на підставі взаємодії держави із суспільством, що базується на принципах емерджентності, транспарентності, суверенітету, екологічності, соціальної відповідальності та субсидіарності (рис. 3); шляхом запровадження в резервування енергетичних ресурсів та системи стратегічних запасів енергоресурсів, системи державно-приватного партнерства.

Складність завдання полягає у тому, що здійснення заходів з енергоефективності можливе

тільки за умов подальшої лібералізації енергетичного ринку, мобілізації значних фінансових ресурсів, уведення в дію системи енергетичного менеджменту на рівні держави, міст, бюджетних та адміністративних будівель та суб'єктів господарювання, розвитку державно-приватного партнерства у сфері енергоефективності, прищеплювання суспільної свідомості енергозаощадження і на цій основі формування заохочення до використання побутових приладів та освітлення з високими показниками енергоефективності.

Ще одним важливим індикатором енергоефективної моделі розвитку національної економіки, що характеризує її соціально-економічний аспект, є розвиток операційної та інвестиційної ефективності діяльності енергетичних компаній. З огляду на це, виняткового значення набуває упровадження технології зіставного аналізу (бенчмаркінгу), спрямованої на оцінювання ефективності інвестиційної діяльності енергокомпаній, пов'язаної з фінансовими результатами компанії.

Бенчмаркінг в енергетиці – один з інструментів, який дає відповідь на низку питань:

– Наскільки ефективнішою може бути компанія (актив) за витратами, надійністю та якістю надаваних енергетичних послуг (зважаючи на практику світових лідерів)?

– Наскільки оптимальними є цільові показники компанії (активу) в частині операційної ефективності?

Рис. 3. Формування нової парадигми державної енергоефективної політики

– Чи визначено основні напрями проведення вдосконалень та пріоритети у сфері підвищення операційної ефективності?

– Наскільки адекватними є інвестиційні витрати компанії на проведення певних поліпшень?

Головною метою застосування бенчмаркінгу є створення системи регулярного виявлення, адаптації та впровадження в діяльність енергокомпаній найкращих світових практик у сфері управління й установлення тих методів роботи, що сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів енергокомпаній до рівня міжнародних компаній-анало-

гів з одночасним забезпеченням належного рівня якості енергетичних послуг, надійності та безпечності експлуатації та технічного обслуговування мереж і обладнання. Переважні напрями використання є такими:

- вирішення проблем;
- зіставлення й оцінювання ринкових результатів;
- розроблення та вдосконалення стратегії;
- планування та постановка цілей;
- удосконалення й реінжиніринг робочих процесів та бізнес-систем;

- інноваційна діяльність;
- освіта й ідейне збагачення.

Зарубіжні компанії активно використовують внутрішній і зовнішній бенчмаркінг. Внутрішній бенчмаркінг полягає у зіставному дослідженні процесів та роботи підрозділів усередині компанії. Зовнішній бенчмаркінг передбачає порівняння компанії з безпосередніми конкурентами, іншими компаніями галузі (для виявлення наявних тенденцій, інновацій та нових ідей усередині певної галузі) або підприємствами, які є лідерами у своїй царині, незалежно від галузевої приналежності. Методика вивчення зіставного аналізу залежить від цілей бенчмаркінгу та досліджуваних аспектів компанії. Як методичний підхід можна використати такі методи: порівняння зі стандартною моделлю; ранжування за вибраним критерієм; порівняння за шкалою; аналіз функціонування середовища; експертне оцінювання тощо.

Система бенчмаркінгу має бути синхронізована із системою постановки цілей енергокомпанії, процесами формування довгострокових та операційних планів діяльності енергокомпаній, заходами з організаційного розвитку енергокомпанії. Тематичними напрямками для зіставного аналізу (об'єктами бенчмаркінгу) є технології та використовуване устаткування; послуги, пропоновані споживачам; нематеріальні активи; система управління, зокрема бізнес-процеси, системи та методи роботи. Згадані аспекти концентруються на бенчмаркінгу бізнес-процесів операційної та інвестиційної діяльності енергокомпанії.

Реалізація вищевказаних напрямів потребує проходження таких етапів:

1. Розроблення регламентно-методичної бази внутрішнього бенчмаркінгу та експериментальне впровадження в тестовому режимі.

2. Організація в енергокомпанії інформаційного поля для ознайомлення з результатами бенчмаркінгу та пропагування найкращих із наявних практик.

3. Ініціація проектів з удосконалення та реінжинірингу бізнес-процесів енергокомпанії.

4. Оскільки бенчмаркінг має стати регулярною функціональною формою діяльності енергокомпанії, він потребує регламентного закріплення на документальному рівні, що вимагає відповідного розроблення посадових інструкцій (із зазначенням відповідальності та повноважень); вироблення мотиваційних механізмів; формування інформаційно-технологічної бази для системи бенчмаркінгу (бази даних, алгоритми, програмне забезпечення тощо).

Регулярне проведення бенчмаркінгу дасть змогу виявляти зони потенційної ефективності бізнес-процесів енергокомпанії стосовно міжнародних компаній-аналогів; визначати найкращі практики, необхідні для підвищення ефективності

бізнес-процесів; підвищувати ефективність бізнес-процесів енергокомпанії до рівня найкращих міжнародних компаній-аналогів і вище шляхом регулярної, цілеспрямованої й системної оптимізації. Ефективне впровадження бенчмаркінгу вимагає дотримання певних правил, які наведено в табл. 3.

Оскільки будь-яка велика закордонна або вітчизняна електроенергетична компанія становить складний конгломерат різних видів бізнесу й їхніх технологічних базисів, знайти повні аналоги для зіставного аналізу неможливо. Спираючись на цей постулат, пошук компаній (аналогів) для порівняння має здійснюватися за принципом подібності. Як основні компоненти подібності варто включати такі:

- фактор виду діяльності (домінуючий): виробництво, розподіл електроенергії як ключовий бізнес;
- архітектура бізнесу (ступінь горизонтальної та вертикальної інтеграції);
- структура встановленої потужності та вироблення електроенергії за типами генеруючих джерел (і, відповідно, паливний баланс);
- основні фінансові показники (виручка) і розмір технічних активів;
- базові показники інноваційної активності;
- доступність корпоративної й додаткової інформації з незалежних джерел;
- ступінь участі держави в бізнесі.

Отже, бенчмаркінг із найкращою практикою важливий не тільки для енергокомпаній, стежа пріоритету яких є власне зростання операційно-інвестиційної ефективності. Його результати йдуть на користь і державі, яка в умовах сьогодення шляхом як безпосередніх впливань, так і опосередкованих (через тарифне регулювання) фінансує розвиток вітчизняної енергетики і зацікавлена в максимальному ефективному витрачанні коштів.

Наприкінці хотілося би відзначити, що енерго-ефективність варто розглядати як плацдарм до залучення інвестицій у створення ефективної системи життєдіяльності країни, регіону, міста (соціо-техноприродна система); як визначальний чинник енергетичної незалежності й безпеки та шлях до підвищення галузевої конкурентоспроможності національного продукту, що в сукупності забезпечує розширення енергетичної та ресурсної бази, створює відповідні умови для лібералізації енергоринків у національній економіці; забезпечує науково-технічний і соціально-економічний розвиток і виступає гарантом зниження паливної бідності та матеріального добробуту населення.

Висновки з проведеного дослідження. З'ясовано, що перехід до активної політики енергоефективності потребує сучасного підходу та нових вимог до формування нової парадигми енергетичної політики в національній економіці держави, заснованої на принципах емерджент-

Вимоги до впровадження бенчмаркінгу в діяльність енергетичної компанії

Вимоги	Загальна характеристика
Порівняльна база має містити широке коло компаній-аналогів, зокрема світових лідерів галузі	У разі бенчмаркінгу всередині компанії, наприклад під час аналізу ефективності різних територіальних підрозділів, головним недоліком стане обмеженість списку найкращих практик тими підходами, які вже запроваджені в компанії. Подібна ситуація не дає змоги оцінити порівняльну ефективність компанії на зовнішньому ринку. Отже, такий бенчмаркінг допомагає в поліпшенні діяльності відсталих підрозділів, проте він не показує гарних результатів для лідерів. Результативність підвищується, коли порівняння відбувається з іншими компаніями, що працюють у галузі. У зіставному аналізі має брати участь велика кількість компаній, оскільки за малої вибірки компаній для порівняння, існує ризик низького рівня достовірності отриманих результатів (маленька вибірка дає змогу будувати лише слабо аргументовані гіпотези про те, як запроваджені практики впливають на операційну ефективність). Чим більшою є вибірка для порівняння, тим краще (для енергетичних компаній рекомендується близько 25–30 компаній або окремих активів)
Зіставлення має проводитися не тільки за показниками економічної ефективності, а й за показниками надійності, якості обслуговування тощо	У процесі формування бази показників для зіставлення необхідно дотримуватися однієї умови: показники обов'язково мають відображати два аспекти діяльності енергокомпанії: ефективність за витратами і надійність (якість надаваних послуг). Компанії, які орієнтуються тільки на скорочення витрат, можуть опинитися в ситуації, коли збільшення ефективності відбуватиметься шляхом зниження надійності та якості енергетичних послуг, що підвищує ризики ведення бізнесу. У межах бенчмаркінгу важливо визначити найкращі компанії – ті, які змогли досягти високого рівня якості енергетичних послуг за відносно низьких витрат для подальшого аналізу того, що саме забезпечує їм лідерство в галузі
Необхідно розробити «Дорожню карту» із запровадження змін в компанії, яка має корелювати зі стратегічними пріоритетами компанії	Після проведення якісно-зіставного аналізу й установалення причин відставання розробляються заходи з їх запровадження в управлінсько-виробничий процес (відповідно до значущості та пріоритетності). Цей етап починається зі складання «дорожньої карти» – плану верхнього рівня з досягнення цільових показників операційної ефективності та надійності. Водночас «дорожня карта» має розроблятися згідно зі стратегічними завданнями та цілями компанії. На підставі розробленої «дорожньої карти» вибираються пріоритетні для поліпшень процеси (за ступенем їхнього впливу на ефективність і надійність компанії)
Бенчмаркінг має стати регулярним	Регулярний бенчмаркінг (проведений приблизно один раз на рік) дає змогу оцінити динаміку підвищення діяльності компанії й провести коригування запланованих заходів. Щоб забезпечити регулярність бенчмаркінгу, необхідно мати доступ до даних лідерів галузі та їхніх найкращих практик. Для українських компаній це вможливує вступ до міжнародних консорціумів, наприклад International Generation Benchmarking Consortium (IGBC) або International Transmission Operations & Maintenance Study (ITOMS). Ідеться про консорціуми генеруючих і мережевих компаній, мета створення яких – обмін інформацією для проведення бенчмаркінгу. Координує діяльність обох консорціумів консалтингова компанія UMS Group – партнер Strategy Partners Group із реалізації проектів у галузі підвищення операційної ефективності енергокомпаній. Сьогодні UMS Group має величезну бібліотеку, яка є джерелом даних із діагностики та зіставного аналізу, методологій, відповідних кращих світових практик, а також має досвід запровадження рекомендацій на практиці

Джерело: складено за [8–10]

ності, транспарентності, екологічності, суверенітету та соціальної відповідальності. Доведено, що важливим індикатором енергоефективної моделі розвитку національної економіки, що характеризує її соціально-економічний аспект, є розвиток операційної та інвестиційної ефективності діяльності енергетичних компаній. У зв'язку із цим управління інноваційно-інвестиційною діяльністю енергетичних компаній запропоновано здійснювати на засадах бенчмаркінгу, що дає змогу здійснити впровадження в діяльність енергокомпаній найкращих світових практик у сфері управління й установалення тих методів роботи, що сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів енергокомпаній до рівня міжнародних компаній-аналогів з одночасним забезпеченням належного рівня

якості енергетичних послуг, надійності та безпечності експлуатації та технічного обслуговування мереж і обладнання, що в підсумку забезпечує конкурентоспроможність національної економіки.

Хотілося би зробити акцент на тому, що компанії електроенергетики, які раніше не були зацікавлені в значному підвищенні своєї ефективності, тому що функціонували в умовах планової економіки, у сучасних умовах господарювання мають вагомий внутрішній потенціал, який не потребує значних інвестиційних вливань. Реалізацію цього потенціалу можливо досягти шляхом уживання заходів у галузі енергозбереження. Найбільш ефективним інструментом у цьому аспекті є технологія ощадного виробництва, що, своєю чергою, потребує окремого наукового дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Щевцов А., Земляний М., Вербинський В. Основні питання політики розвитку електроенергетичної галузі України. Аналітична доповідь. Дніпропетровськ, 2011. 89 с.
2. Реформа енергетики: Оцінка основних ініціатив. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_er.pdf (дата звернення: 22.03.2019).
3. Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України : наукова доповідь. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2013/06/N_dop_Ostashko14.pdf (дата звернення: 13.03.2019).
4. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017–2018. URL: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2> (дата звернення: 10.04.2019).
5. Украина – ВВП на душу населения. URL: <https://knoema.ru/atlas/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%92%D0%92%D0%9F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%83%D1%88%D1%83-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F> (дата звернення: 10.04.2019).
6. Україна піднялася на 7 позицій у Глобальному індексі інновацій. URL: <https://talks.happymonday.com.ua/ukraina-u-globalnomu-indeksi-innovacij/> (дата звернення: 10.04.2019).
7. Энергоэффективность – ахиллесова пята украинской экономики. URL: <http://reform.energy/analitics/energoeffektivnost-akhillesova-pyata-ukrainskoj-ekonomiki-1234> (дата звернення: 10.04.2019).
8. Banker R.D., Charnes A., Cooper W.W. Some models for estimating technical and scale efficiency in data envelopment analysis. *Management Science*. 1984. № 30(9). P. 1078–1092.
9. Banker R.D., Morey R.C. Efficiency analysis for exogenously fixed inputs and outputs. *Operations Research*. 1986. № 4. P. 513–521.
10. Charnes A., Cooper W.W. Programming with linear fractional functionals. *Naval Research Logistics Quarterly*. 1962. № 9. P. 181–185.

REFERENCES:

1. Shhevcev A., Zemljanyj M., Verbyns'kyj V. (2011). *Osnovni pytannja polityky rozvytku elektroenergetychnoi galuzi Ukrainy. Analitychna dopovid'* [Main policy issues of development of electrical power branch of Ukraine. Analytical report]. Dnipropetrovsk.
2. Reforma enerhyetyky: Ocinka osnovnyh inicyatyv [Reform of power: Assessment of the key initiatives]. Available at: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_er.pdf. (accessed 22 March 2019)
3. Ocinka vplyvu Ugody pro asociaciju/ZVT mizh Ukrainoju ta JeS na ekonomiku Ukrainy: naukova dopovid [Assessment of the impact of the Agreement on the association / FTA between Ukraine and the EU on economy of Ukraine: scientific report]. Available at: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2013/06/N_dop_Ostashko14.pdf. (accessed 13 March 2019)
4. Pozycja Ukrainy v rejtynhu kraii'n svitu za indeksom global'noi' konkurentospromozhnosti 2017-2018 [Position of Ukraine in the rating of the countries of the world by the index of global competitiveness 2017-2018]. Available at: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2> (accessed 10 April 2019)
5. Ukraina – VVP na dushu naseleniya [Ukraine – GDP per capita]. Available at: <https://knoema.ru/atlas/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%92%D0%92%D0%9F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%83%D1%88%D1%83-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F> (accessed 10 April 2019)
6. Ukrai'na pidnjalasja na 7 pozycij u Global'nomu indeksi innovacij [Ukraine rose by 7 positions in the Global index of innovations]. Available at: <https://talks.happymonday.com.ua/ukraina-u-globalnomu-indeksi-innovacij/> (accessed 10 April 2019)
7. Energoeffektivnost' – achillesova pyata ukrain-skoy ekonomiki [Energy efficiency – an Achilles' heel of the Ukrainian economy]. Available at: <http://reform.energy/analitics/energoeffektivnost-akhillesova-pyata-ukrainskoj-ekonomiki-1234> (accessed 10 April 2019)
8. Banker R.D., Charnes A., Cooper W.W. (1984) Some models for estimating technical and scale efficiency in data envelopment analysis. *Management Science*. no. 30 (9), pp. 1078–1092.
9. Banker R. D., Morey R. C. (1986) Efficiency analysis for exogenously fixed inputs and outputs. *Operations Research* no. 4, pp. 513–521.
10. Charnes A., Cooper W. W. (1962) Programming with linear fractional functionals. *Naval Research Logistics Quarterly* no. 9, pp. 181–185.

Samoylenko Inna

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economic Theory
N.E. Zhukovsky National Aerospace University
«Kharkiv Aviation Institute»

THE NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF THE ENERGY EFFICIENT MODEL OF ECONOMY OF THE COUNTRY

The purpose of the article. The paper addresses the formation of a new energy efficiency policy at the national level. It is proved that currently there is no universal model of the energy efficient development of countries. Accordingly, each country builds its own model and mechanisms to make the model applicable in formation of an energy efficient development model of the national economy, whose emergence is possible subject to structural economic adjustments at the national/ regional / enterprise level. In the course of this, they rely on the country's own characteristics and experience gained in the state management of social and economic processes, as well as condition and prospects of the national economy development.

Methodology. During implementation of the research objectives, method of economic-statistical comparisons (to analyze the current state of the energy sector of the country) and formal-logical method (to determine the dominant energy efficiency potential of the energy sector with the purpose of national economic growth and improving the quality of life of the population) were used.

Results. The author proves that for the sake of successful implementation of the energy efficiency policy in Ukraine, the institutional framework for the energy conservation should be further developed, the legal framework for the energy conservation improved, the understanding and social importance of the energy conservation developed, and all social groups involved in the processes of decision-making and implementation of the energy efficiency policy itself.

It is defined that the energy efficiency is a powerful development resource, indicator of approach to the level of sustainable development, weighty component of the enhancement of the population's standard of living. The author argues that the management of the national economy in the context of energy-efficient model of the economy should be aimed to ensure the national economy development through the use of innovative mechanisms such as transformation of the management capacity of the enterprise into its intangible assets). The paper stresses that under the existing circumstances, the formation of the energy-efficient model of the national economy development is becoming the most important factor in ensuring the economic and energetic security of the country, and the key success factor for the further integration into the world community.

Practical implications. The methodological approaches to management of innovative and investment activity of energy infrastructure companies based on benchmarking are developed that makes it possible to increase the efficiency of business processes of power companies to the level of international analogue companies. It has been empirically proved that the results of using benchmarking are equally useful for a state that, in the present, both through direct injections and indirectly through tariff regulation, finances the development of domestic energy and is interested in the most effective spending of funds.

Value/originality. The expediency of considering energy efficiency as an innovative resource for the development of the national economy, a springboard for improving the public good, is substantiated.